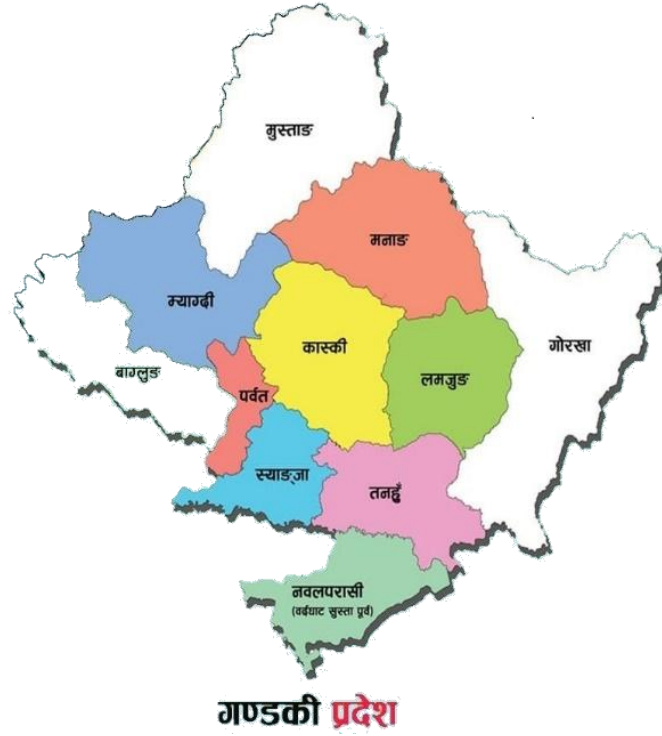

गण्डकी प्रदेशको आर्थिक तथा वित्तीय अवस्था : सङ्क्षिप्त भलक

नेपाल राष्ट्र बैंक
आर्थिक अनुसन्धान तथा ग्राहक संरक्षण इकाई,
पोखरा कार्यालय
२०८२ पुस

गण्डकी प्रदेश परिचय

देश संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र घोषणा भएसँगै साविकका धवलागिरी अञ्चलका चार जिल्ला, गण्डकी अञ्चलका ६ जिल्ला र लुम्बिनी अञ्चलको नवलपरासी पूर्वको भूभाग समेटि कुल ११ जिल्लाको प्रदेश नं ४ कायम गरिएकोमा मिति २०७५ असार २२ गतेबाट प्रदेशको नाम “गण्डकी” कायम गरिएको हो । यस प्रकाशनमा गण्डकी प्रदेशको भौगोलिक, जनसाङ्ख्यिक, आर्थिक तथा वित्तीय अवस्था र प्रदेश बजेटको सङ्क्षिप्त विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

भौगोलिक विवरण :

अवस्थिति	२७°२०'उत्तरी अक्षांश देखि २९°२०'उत्तरी अक्षांश र ८२°५२'पूर्वी देशान्तरदेखि ८५°१२'पूर्वी देशान्तरका बीच
क्षेत्रफल	कुल : २१,७३३ वर्ग कि.मी (नेपालको कुल क्षेत्रफलको १४.६६ प्रतिशत) हिमाल : ५,८१९ वर्ग कि.मी.(कुल भूभागको २६.८ प्रतिशत) पहाडी : १४,६०४ वर्ग कि.मी.(कुल भूभागको ६७.२ प्रतिशत) तराई : १,३१० वर्ग कि.मी. (कुल भूभागको ६ प्रतिशत)
जिल्ला संख्या	११ : म्याग्दी, मुस्ताङ, पर्वत, बागलुङ, गोरखा, लमजुङ, मनाङ, स्याङजा, कास्की, तनहुँ र नवलपुरासी (सुस्ता-बर्दघाट पूर्व)
अग्लो र होचो भूभाग	अग्लो: धवलागिरी हिमाल, होचो: नवलपुरको त्रिवेणी सुस्ता
सिमाना	पूर्व : बाग्मती प्रदेशका धादिङ र चितवन जिल्ला पश्चिम : लुम्बिनी प्रदेशका पूर्वी रुकुम, रोल्पा, प्युठान, गुल्मी, पाल्पा र नवलपुरासी (सुस्ता बर्दघाट पश्चिम) र कर्णाली प्रदेशको डोल्पा जिल्ला उत्तर: चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र दक्षिण : लुम्बिनी प्रदेशको पाल्पा र भारतको विहार राज्य
हावापानी	नेपालमा पाइने सबै प्रकारको हावापानी (उष्ण मनसुनदेखि टुन्ड्रा)
प्रमुख धार्मिक स्थलहरू	मनकामना, मुक्तिनाथ, वाराही, लुम्बिनी, देवघाट, विन्ध्यवासिनी, गलेश्वरधाम
प्रमुख ऐतिहासिक स्थलहरू	गोरखा दरवार, नुवाकोट, कास्कीकोट
हिमश्रृंखला	अन्नपूर्ण, माछापुच्छ्रे, धवलागिरी
अन्यपर्यटकीय स्थलहरू	तिलिचो, फेवा, बेगनास, रूपा आदि तालतलैया, गुफाहरू, खोलानाला, भरनाहार, विभिन्न ट्रेकिङ गन्तव्य

स्रोत : मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय, गण्डकी प्रदेश

जनसाङ्ख्यिक विवरण :

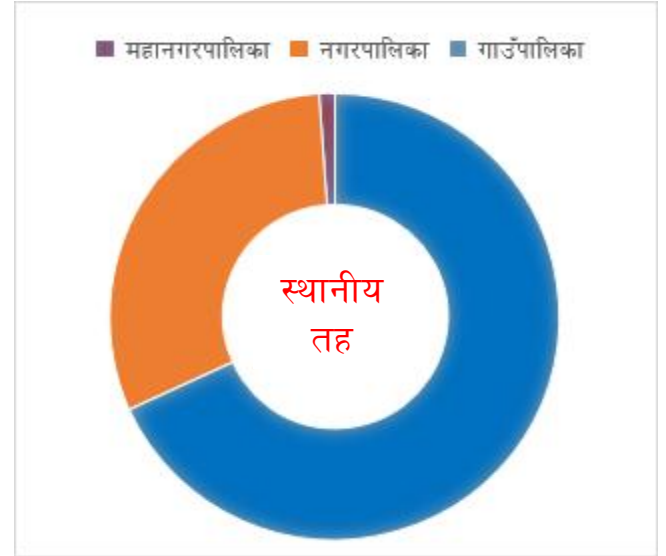
	नेपाल	गण्डकी प्रदेश
जनसङ्ख्या	२,९१,६४,५७८	२४,६६,४२७ (नेपालको कुल जनसङ्ख्याको ८.५ प्रतिशत)
पुरुष	१,४२,५३,५५१ (४८.८७ प्रतिशत)	११,७०,८३३ (४७.४७ प्रतिशत)
महिला	१,४९,११०,२७ (५१.१३प्रतिशत)	१२,९५,५९४ (५२.५३ प्रतिशत)
वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर	०.९२ प्रतिशत	०.२५ प्रतिशत
सबैभन्दा बढी वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला	भक्तपुर (३.३५ प्रतिशत)	कास्की (१.९० प्रतिशत)
सबैभन्दा कम वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला	रामेछाप (-१.६७ प्रतिशत)	मनाङ (-१.३९ प्रतिशत)
जनघनत्व (प्रतिवर्ग कि.मी. जनसङ्ख्या)	१९८	११५
साक्षरता दर	७६.२ प्रतिशत	८१.७ प्रतिशत
मानव विकास सूचकाङ्क	०.६०१	०.६१८
आय असमानता (गिनी कोफिसियन्ट)	०.३१	०.३७

स्रोत : राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय र गण्डकी प्रदेश, आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१,

राजनीतिक प्रशासनिक विभाजन :

	नेपाल	गण्डकी प्रदेश
जिल्ला	७७	११ : म्याग्दी, मुस्ताङ, पर्वत, बागलुङ, गोरखा, लमजुङ, मनाङ, स्याङजा, कास्की, तनहुँ र नवलपरासी (सुस्ता-बर्दघाट पूर्व)
स्थानीय तह	७५३	८५
महानगरपालिका	६	१
उपमहानगरपालिका	११	०
नगरपालिका	२७६	२६
गाउँपालिका	४६०	५८
वडा	६७४३	७५९
निर्वाचन क्षेत्र		प्रतिनिधि सभा सदस्य: १८ प्रदेश सभा सदस्य :३६

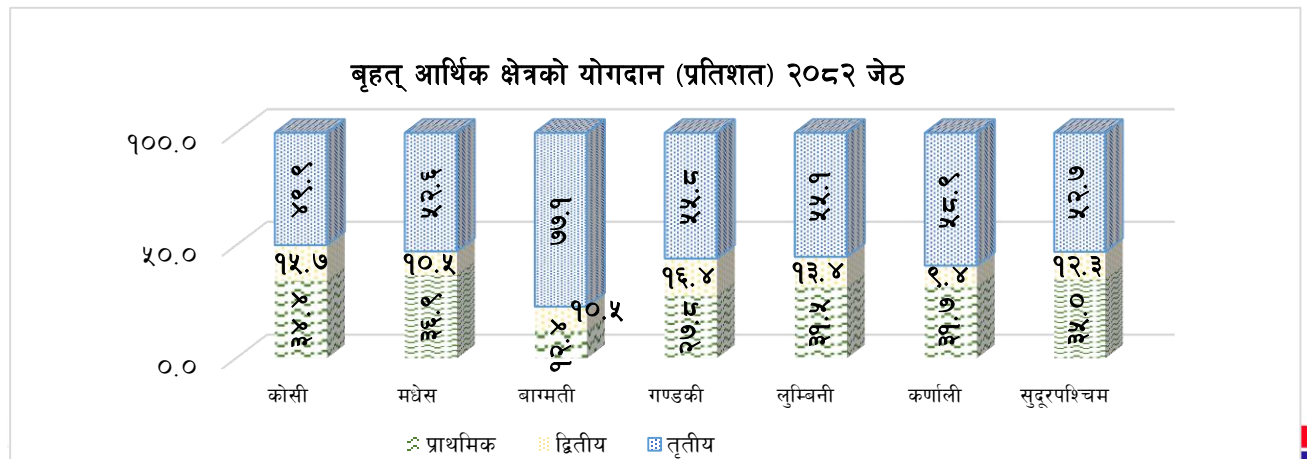
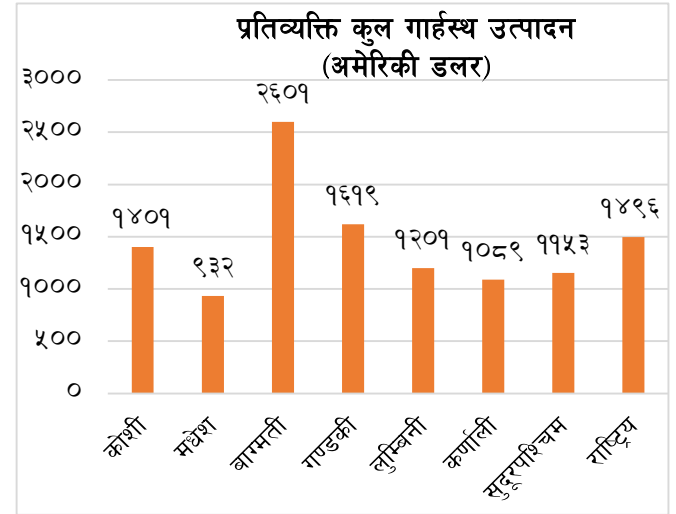
स्रोत : मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय, गण्डकी प्रदेश

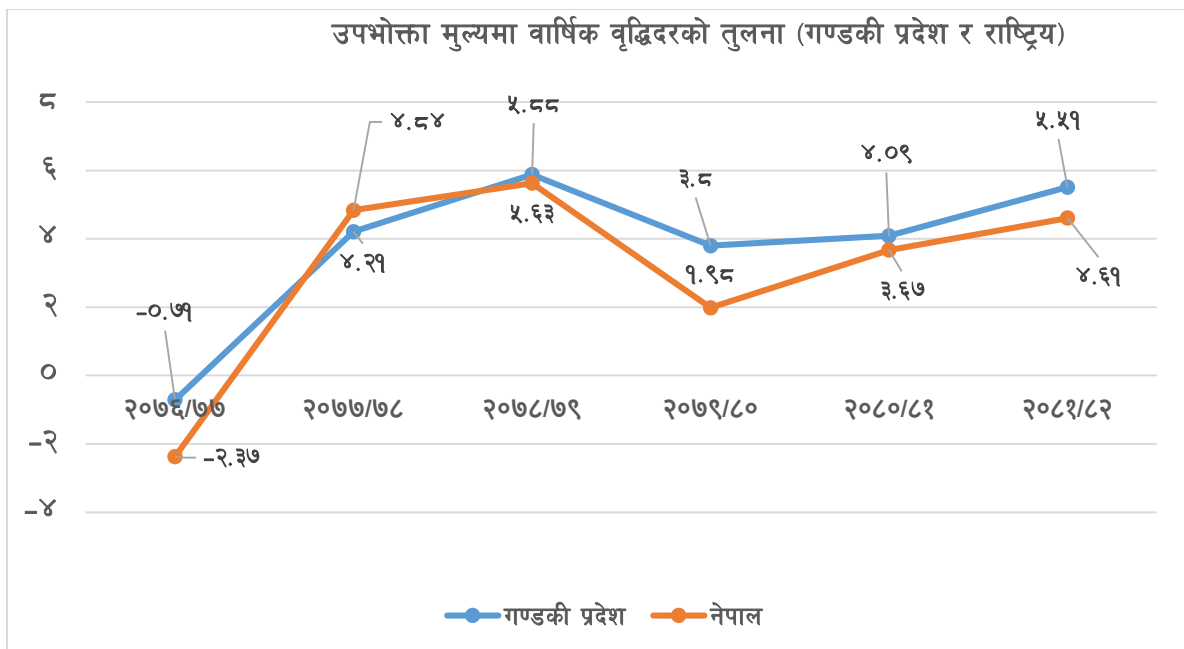

प्रदेशको प्रमुख आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरु

	नेपाल	गण्डकी प्रदेश
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ता मुल्यमा)	रु.६१०७ अर्ब	रु.५४८ अर्ब अनुमानित (राष्ट्रिय तहको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा ८.९७ प्रतिशत हिस्सा)
आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशत)	४.६१	५.५१
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (अमेरिकी डलर)	१४९६	१६१९
क्षेत्रगत हिस्सा (प्रतिशत)		
प्राथमिक	२५.६	२७.८
द्वितीय	१२.४	१६.४
तृतीय	६२.०	५५.८

स्रोत : राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, जेठ २०८२ (आ.व. २०८१/८२), बजेट वक्तव्य (आ.व. २०८१/८२)

स्रोत : गण्डकी प्रदेश, आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१, *प्रारम्भिक अनुमान (२०८१/८२) **संशोधित अनुमान (२०८०/८१)

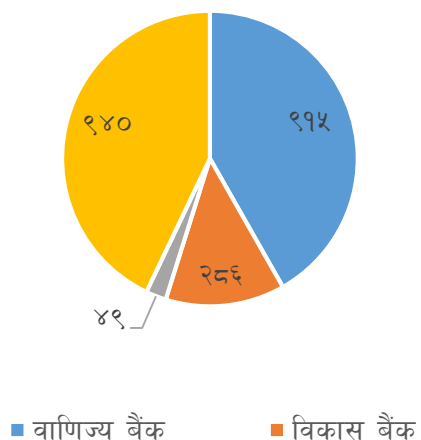
आ.व. २०८२/८३ को पुस मसान्तसम्मको प्रमुख वित्तीय परिसूचक

परिसूचक	गण्डकी प्रदेश	प्रदेशको हिस्सा (प्रतिशतमा)	राष्ट्रिय
बैंक तथा वित्तीय संस्थाका शाखा	१३९२	१२.१०	११५०३
'क'वर्ग (वाणिज्य बैंक)	६०६	११.९०	५०९२
'ख'वर्ग (विकास बैंक)	१८९	१६.७६	११२८
'ग'वर्ग (वित्त कम्पनी)	३६	१२.३७	२९१
'घ' वर्ग (लघुवित्त वित्तीय संस्था)	५६१	११.२४	४९९२
प्रतिशाखा जनसङ्ख्या (क, ख, ग र घ)	१७७२		२,५३५
वाणिज्य बैंकको उपस्थिति रहेका स्थानीय तह	८५		७५३
मोबाइल बैंकिङ सङ्ख्या	३१,५०,८७२	१०.८६	२,९०,०२,९८४
इन्टरनेट बैंकिङ सङ्ख्या	२,९६,७५९	१२.७५	२३,२८,३४३
डेबिट कार्ड सङ्ख्या	१३,४५,६३८	९.६१	१,३९,९७,५४९
क्रेडिट कार्ड सङ्ख्या	२१,८५९	६.७०	३,२६,४५७
प्रीपेड कार्ड सङ्ख्या	१४,४६०	५.३२	२,७१,६६८
कुल निक्षेप (रु.अर्बमा)	६६१.९०	८.५८	७७११.३९
कुल कर्जा लगानी (रु.अर्बमा)	३६२.८२	६.२९	५७७०.७५
सहूलियतपूर्ण कर्जा (रु.अर्बमा)	५.६१	१०.९१	११२.१

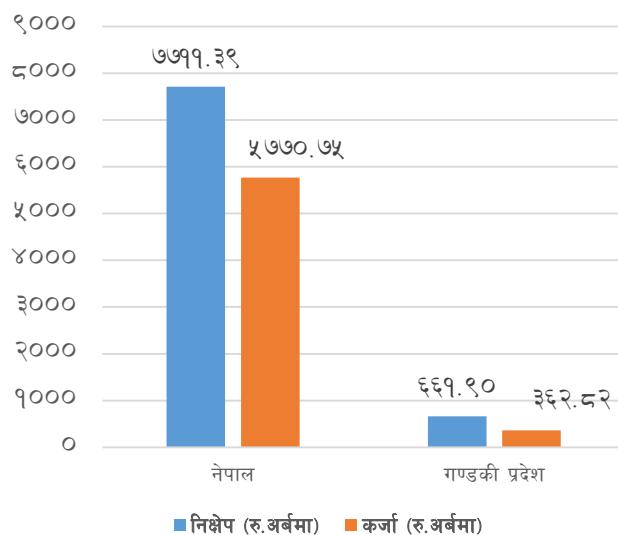
स्रोत : नेपाल राष्ट्र बैंक, २०८२ पुस मसान्त

आ.व. २०८२/८३ पुस मसान्तसम्मको प्रमुख वित्तीय परिसूचक

गण्डकी प्रदेशका बैंक तथा वित्तीय संस्थाका शाखा सङ्ख्या

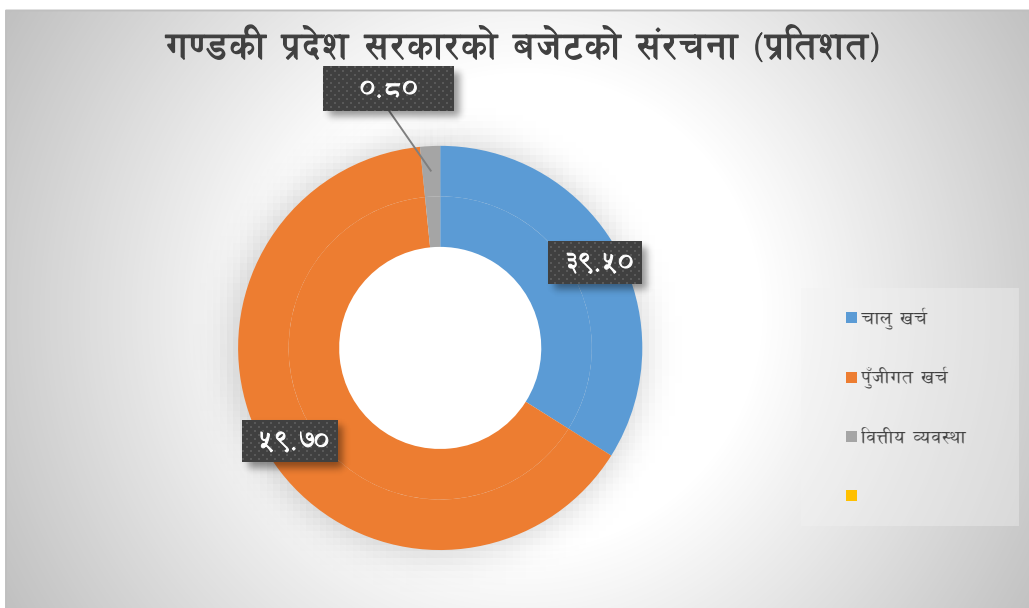
कुल निक्षेप तथा कर्जा लगानी

स्रोत : नेपाल राष्ट्र बैंक, २०८२ पुस मसान्त

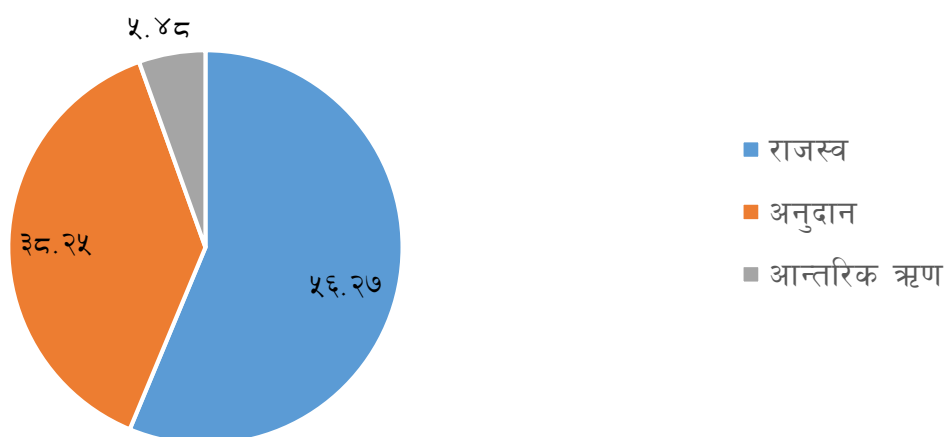
गण्डकी प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेटको सङ्क्षिप्त भ्रलक

बजेटको भ्रलक:

स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३)

गण्डकी प्रदेश सरकारको खर्च व्यहोर्ने स्रोतको संरचना
(प्रतिशतमा)

स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८१/८२)

गण्डकी प्रदेश सरकारको खर्चको स्थिति र स्रोत परिचालनको स्थिति

(रकम रु. करोड)

शीर्षक	विनियोजित रकम	असार मसान्तसम्मको यथार्थ स्थिति
	आ.व. २०८१/८२	आ.व. २०८१/८२
बजेट	३२९७.८५	२२९२.०७
चालु खर्च	१३१६.०५	७९२.७५
पूँजीगत खर्च	१९५१.८०	१४९९.३३
वित्तीय व्यवस्था	३०	०
राजस्व	१८१९.५०	१३६३
संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान	१३०८.३६	११११.३८
समानिकरण अनुदान	७६३.८८	७००.९३
सशर्त अनुदान	३५९.९३	२३८.४०
विशेष अनुदान	६५.५५	५९
समपूरक अनुदान	११९	११३.०५
आन्तरिक ऋण	१७०	०

स्रोत : आर्थिक मामिला मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश ।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेटको विवरण

रकम रु. करोडमा

शीर्षक	आर्थिक वर्ष २०८२/८३		
	लक्ष्य	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात	वृद्धि/हास प्रतिशतमा
कुल बजेट	३१९७.९९	५.८३	-३.०२८
चालु खर्च	१०६३.५६	१.९४	-१९.१९
पूँजीगतखर्च	१९०९.३३	३.४८	-२.१७६
वित्तीय हस्तान्तरण चालु र वित्तीय व्यवस्था	२२५.१	०.३७	६५०.३
स्रोतको अवस्था			०
राजस्व (क)	१७९९.६४	३.२८	३२.०६
अनुदान (ख)	१२२३.३६	२.२३	-३७.८८
आन्तरिक ऋण	१७५	०.३२	०
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन: ५४८१६.१			

स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३), गण्डकी प्रदेश र नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय/प्रदेश सरकार, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय ।

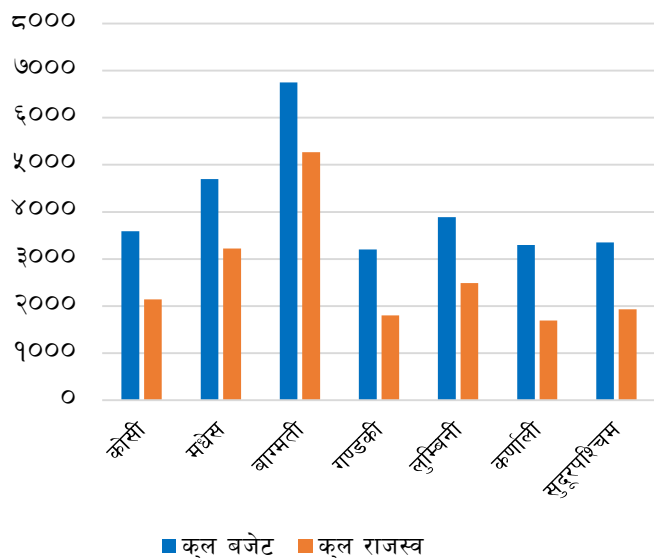
अन्तर प्रदेश तुलना:

रकम रु. करोडमा

प्रदेश	कुल बजेट	चालु खर्च	पूँजीगत खर्च	वित्तीय हस्तान्तरण चालु	राजस्व	प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग बजेटको अनुपात
कोशी प्रदेश	३५८७.९९	१३९६.६	१७१०.६५	४७०.७२	२१३७.६६	९७०७४.३	३.७०
मधेश प्रदेश	४६९८.३४	१४३७.९	३०२६.२८	२३४.१५	३२२४.६९	८०३९७.०	५.८४
बागमती प्रदेश	६७४७.७३	१७३८.५७	४१४३.२६	८३५.८९	५२६५.८	२२३०२३.३	३.०३
गण्डकी प्रदेश	३१९७.९९	१०६३.५६	१९०९.३३	२००.१	१७९९.६४	५४८१६.१	५.८३
लुम्बिनी प्रदेश	३८९१.००	१२०१.४८	२३४७.१५	३४२.३७	२४८९.०१	८६८८९.६	४.४८
कर्णाली प्रदेश	३२९९.६७	७७९.९१	१९९८.२७	५२१.४९	१६९३.०४	२५५५९.१	१२.९१
सुदूरपश्चिम प्रदेश	३३४७.६०	१०२०.८१	१९८३.२१	३४२.७७	१९२६.८८	४२९६२.६	७.७९

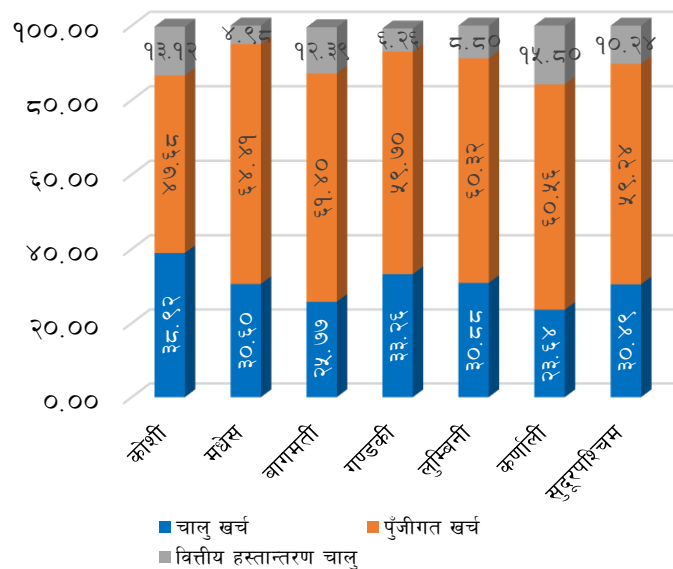
स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३) विभिन्न प्रदेश

बजेट र राजस्वको तुलनात्मक अवस्था (रु. करोडमा)

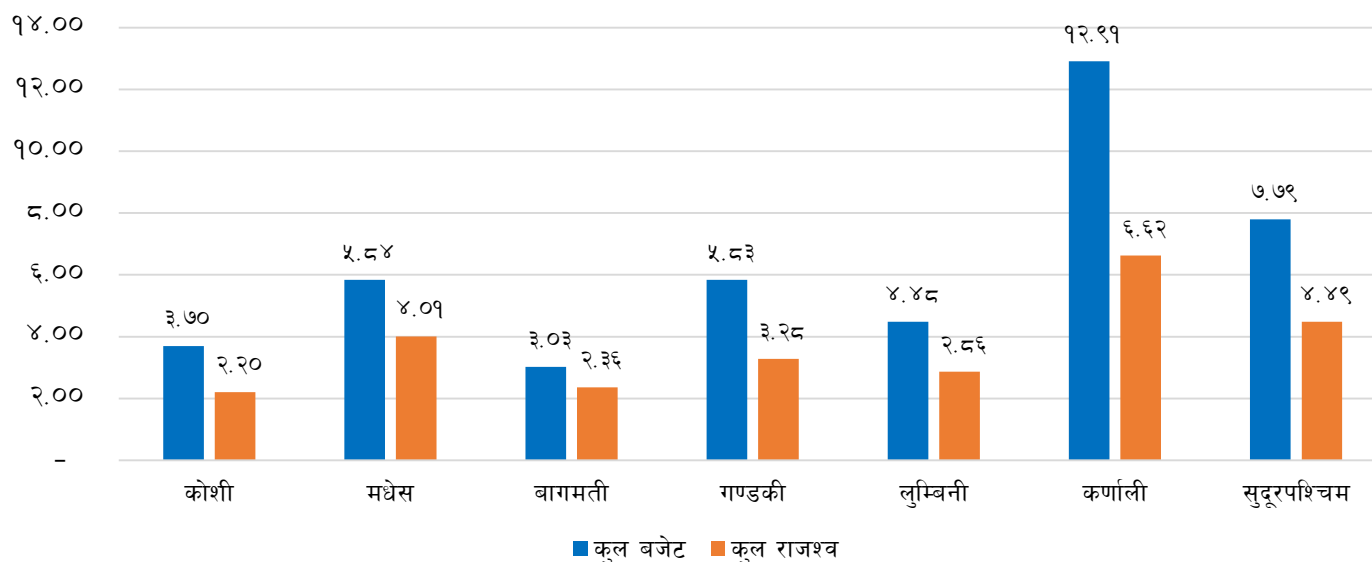
स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३) विभिन्न प्रदेश

बजेट खर्चको अवस्था : कुल बजेटमा प्रतिशत

स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३) विभिन्न प्रदेश

कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग बजेटको तुलना (प्रतिशत)

स्रोत : बजेट वक्तव्य (आर्थिक वर्ष २०८२/८३) विभिन्न प्रदेश